

Nr 526

Av herr Wirtén m. fl., angående arbetsmiljön.

(Lika lydande med motion nr 663 i Andra kammaren)

Den tekniska utvecklingen och därmed den ökade produktionen har medfört påtagligt förbättrade materiella förhållanden för människorna i allmänhet. Dock blir vissa besvärliga problem för nutidsmänniskan mer och mer framträdande. Stressen är en sådan negativ faktor. Många människor i dag har anpassningssvårigheter som bl. a. tar sig uttryck i psykiska störningar av olika slag. Mycket bottnar i miljöfrågorna i det moderna samhället. Vi vill i denna motion ta upp en del miljöfrågor, som rör arbetslivet.

I den utveckling som skett har företagens målsättning varit maximal produktion, och nya metoder introduceras ständigt i produktionen. Rationaliseringen och automationen förändrar snabbt arbetet, dess uppläggning, innehåll och påverkan, arbetsgemenskap och mänskliga relationer på arbetsplatsen. Lika väl som företagaren försöker få maximal vinst av de dyrbara investeringarna försöker han också att få så hög utvinning som möjligt av den mänskliga faktorn. Därvid tänker man icke alltid på om genomsnittsmänniskan har förutsättningar att i längden klara den maximala belastning som hon utsätts för.

Arbetarskyddet har från början i första hand varit inriktat på de mekaniska olycksfallen och den yttre hygien. Där har från alla parter gjorts stora insatser för att driva olycksfallen tillbaka, och påtagliga resultat har nåtts trots ökad mekanisering. Tungt lyftningsarbete och andra fysiskt förslitande arbeten har tekniken i stor utsträckning underlättat.

Arbetet i dag kräver i allmänhet mer psykisk anspänning av människan antingen det är fråga om snabba upprepningsarbeten i korta moment eller TV-övervakning vid manöverborden. I vissa fall utövar arbetstagarna arbetet i stora arbetshallar, isolerade från arbetskamraterna genom det kraftiga maskinbullret. I andra arbeten sitter den som utövar arbetet ensam i en manöverhytt eller i ett rum och för spakarna eller trycker på knapparna på manöverbordet. I båda fallen kan isoleringen bli besvärande.

Samma arbete kan under loppet av några år helt förändras vad innehåll, monoton och krav på speciell yrkesskicklighet beträffar. Människan står inför ständiga omställnings- och anpassningsproblem som för många blir mycket påfrestande.

Trots att från ledande håll uttalas att anpassningsproblemen mer och

mer ligger på det arbetspsykologiska området har forskningen på detta fält ej blivit tillräckligt tillgodosedd inom det arbetsmedicinska institutet, som beslöts av riksdagen 1966. I motion begärdes då att arbetspsykologi och sociologi skulle få en egen forskningsavdelning inom institutet, vilket krav vi här upprepar och understryker.

Undervisning i arbetspsykologi förekommer i begränsad utsträckning vid gymnasierna och de tekniska högskolorna. Med tanke på den betydelse förståelsen av människan i arbetsmiljön har finns starka motiv för att förstärka arbetspsykologiens ställning i undervisningen. Samma krav kan ställas för ämnet sociologi.

Med ökad användning av maskiner vilka blir alltmer snabbgående är bullret en av de allvarligaste yrkesriskerna. Tyvärr finns det på detta område ingen rättvisande statistik. Personer med hörselskada, men som ej är handikappade av detta på det område de arbetar, erhåller ej ersättning för yrkesskada. Dock kan hörselskadan vid en ev. friställning begränsa deras möjligheter till yrkesval vid omskolning.

En undersökning som folkhälsoinstitutet och arbetarskyddsstyrelsen gjorde på 50-talet visade att ca 150 000 arbetare riskerar hörselskador av buller på arbetsplatser. Tyvärr har inte den undersökningen i fortsättningen följts upp, vilket vi anser bör ske då frågan är av en så stor räckvidd.

Enligt en artikel i tidskriften *Industrias* decembernummer 1966 har en läkare vid en verkstad konstaterat att bara en fjärdedel av de anställda har normal hörsel, 45 % lätta skador och närmare 20 % hörseldefekter som påverkar deras förmåga att uppfatta tal. I artikeln framhålls vidare att vid arbetsplatser med ett mer intensivt oväsen, gruvor, plåtslagerier, pappersbruk och textilfabriker etc. kan man finna ännu högre skadefrekvens.

Med ökad maskinhastighet följer ett allt intensivare buller som förstärks genom moderna byggnadsmaterial som betong. Bullret åstadkommer inte blott bullerdövhet utan verkar också tröttande och förslitande på arbetstagarna samt påverkar hjärtverksamhet och blodtryck m. m. För att effektivt kunna bekämpa bullret måste snarast normer för skadligt buller fastställas. Det räcker inte att dessa normer fastställs endast inom Sverige. Normerna måste fastställas på internationell nivå med hänsyn till import av maskiner och dyrbara investeringar som krävs för bullerbekämpningen.

I arbetarskyddsstyrelsen och yrkesinspektionen, som övervakar arbetsförhållandena, bör mer sakkunskap på det akustiska området vara representerad för att vid granskning av ny- och ombyggnadsplaner samt inspektion av arbetsplatser kunna göra effektiva insatser. Väsentligt är också att personalen förses med erforderlig teknisk utrustning för registrering av bullerstörningar.

Klimatförhållandena, luftens fuktighetsgrad, temperatur m. m. är viktiga för människans välbefinnande. Ventilationen på arbetsplatser vållar alltjämt problem och irritation. Individuell uppfattning, vanor m. m. spelar här

in. Ventilationsfrågorna blir alltid svårare att bemästra i stora arbetslokaler med blandat arbete, så att personalen omväxlande är stillasittande och i rörelse. Ventilationen befinner sig alltså på utvecklingsstadiet.

Belysningsfrågorna är ännu inte tillräckligt klarlagda. Dagsljusets betydelse för den arbetande människan har man olika uppfattning om. Man svänger från den ena ytterligheten till den andra, från bergslokaler utan fönster till kontorskomplex med hela fönsterfasader. I det senare fallet kommer de som sitter åt söder och väster att utsättas för värme och torka under det att fönsterväggarna åt norr blir kylytor. Man kan inte heller i denna planering bortse från den rent psykologiska betydelse som dagsljuset i många fall har.

Vi kan inte bara sikta mot en ökad produktion utan hänsyn till vad som händer människan i produktionen även på längre sikt. Man måste här komma fram till en avvägning med hänsynstagande till den arbetande människan. Vi kan inte riskera att vissa människor i arbetet kommer att utsättas för en för tidig förslitning eller invalidisering på olika sätt och alltför tidig utrationalisering ur arbetet med svåra mänskliga tragedier till följd.

Med hänvisning till det anförda hemställer vi,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa,

1. om förslag till inrättande av forskningsavdelning för arbetspsykologi och sociologi vid det arbetsmedicinska institutet;

2. att Kungl. Maj:t måtte uppdra åt arbetarskyddsstyrelsen att fastställa och utfärda normer för skadligt buller;

3. att Kungl. Maj:t tar initiativ till internationella bestämmelser beträffande skadligt buller; samt

4. om snabbutredning angående behovet av sakkunskap i bullerfrågor inom arbetarskyddsstyrelsen för bekämpande av buller.

Stockholm den 26 januari 1967

Rolf Wirtén (fp)

Sven Nyman (fp)

Eric G. Peterson (fp)